

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ για ΠΑΙΔΕΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΠΡΩ.ΠΑΙΔΕΙ.Α.)

www.prwpaideia.eu, / prw.paideia@gmail.com

Μια Πρόταση για την Παιδεία, την Έρευνα, την
Καινοτομία και την Ανάπτυξη της Χώρας

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Είναι σαφές ότι ένας βασικός πυλώνας διεξόδου από την κρίση κατά ένα μόνιμο, σύγχρονο και αποδοτικό τρόπο αποτελεί η γνώση, η μάθηση, η Παιδεία και η Έρευνα. Για να μπορέσει η Παιδεία να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εποχής και τις ανάγκες της χώρας είναι αναγκαίο το Εκπαιδευτικό Σύστημα να υποστεί μεταρρύθμιση και προσαρμογή στα διεθνώς τεκταινόμενα. Μια «μεταρρύθμιση Παιδείας» για να έχει ισχυρές πιθανότητες επιτυχίας και απόδοσης καρπών επιβάλλεται να περικλείει τα ακόλουθα ελάχιστα:

- Να εντάσσεται στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Παιδεία, την Έρευνα, την Καινοτομία και την Ανάπτυξη της χώρας.
- Να διαθέτει την άνεση πλήρους ανάπτυξής του σε βάθος χρόνου περίπου μιας πενταετίας, στη βάση ενός καλά επεξεργασμένου και σχεδιασμένου οδικού χάρτη εφαρμογής.
- Να περιλαμβάνει τις αναγκαίες τομές σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και της έρευνας, από το προνήπιο και το νηπιαγωγείο μέχρι τις διδακτορικές σπουδές, την έρευνα και την καινοτομία, κατά τρόπο συνεκτικό και πλήρη.
- Να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις παραγωγικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες της χώρας.
- Να παρακολουθεί κατά οργανικό, συστηματικό και συνεχή τρόπο το διεθνές γίνεσθαι, συμμετέχοντας ενεργά σε αυτό.

Σημαντική προϋπόθεση όχι απλά για τη θέσπιση, αλλά κυρίως για την εδραίωση, σοβαρών και ρηξικέλευθων μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση, αποτελεί η δημιουργία ενός μετώπου ευρέων κοινωνικών συμμαχιών που θα περιλαμβάνει, πέραν από το δημιουργικό και προοδευτικό τμήμα των λειτουργών της Εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, που εδώ και χρόνια μοχθούν καθημερινά και υλοποιούν πρωτοποριακές μεθόδους και δράσεις στο χώρο δουλειάς τους:

- Τη μεγάλη πλειοψηφία των δυναμικών και εργατικών νέων, των μαθητών, των σπουδαστών, των φοιτητών που ψάχνουν εναγωνίως τη νέα γνώση στις επιστήμες, την τεχνολογία, τις τέχνες και τον πολιτισμό.
- Τη δεινοπαθούσα, ειδικά σήμερα, ελληνική οικογένεια, που πάντα θέλει να δώσει στα παιδιά της ότι το καλύτερο και σημαντικό αναπτύσσεται στο σύγχρονο κόσμο.
- Τον εργαζόμενο, που παλεύει σταθερά για ένα καλύτερο αύριο.
- Τον επαγγελματία, τον επιχειρηματία, τον άνθρωπο της αγοράς, που γνωρίζουν ότι η ποιότητα στην Παιδεία είναι ο κυριότερος παράγοντας για μια σοβαρή, υψηλών αποδόσεων και σύγχρονη ανάπτυξη.
- Τον άνθρωπο της επιστήμης και της ρηξικέλευθης διανόησης, που έντονα βιώνει την ανάγκη για μια Παιδεία στο ύψος των περιστάσεων.
- Την ελληνική διασπορά, ειδικά αυτή που πρωτοπορεί και αριστεύει στην πολιτική, την επιχειρηματικότητα, την ακαδημία και τον πολιτισμό ανά την υφήλιο, που έχει πάντα βαθιά μέσα στην καρδιά της την ελληνική κοινωνία με την ευρύτερη έννοια αυτής.
- Τελευταίο, αλλά όχι έλασσον, μια ευρύτατη στέρεη με βάθος χρόνου συμμαχία των πολιτικών φορέων, που ενστερνίζονται τις ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις, την εξωστρέφεια και την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας, πάνω στους κεντρικούς άξονες της πολιτικής για την Παιδεία.

Οι βασικοί άξονες της πρότασής μας για ολική μεταρρύθμιση στην Παιδεία και την Έρευνα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Έχοντας ήδη διανύσει την πρώτη δεκαπενταετία του 21ου αιώνα, είναι καιρός να αποφασίσουμε για το τι Σχολείο θέλουμε, ποιο Σχολείο χρειάζεται ο σύγχρονος μαθητής, ο οποίος θα ζήσει στην Ελλάδα του 21ου αιώνα, αλλά και στο ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον. Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ακόλουθες παραμέτρους:

- Το ανοιχτό Σχολείο με κέντρο το μαθητή, που υιοθετεί τις απόψεις της κριτικής παιδαγωγικής, υποστηρίζει το δημοκρατικό βίο, παράγοντας συγκροτημένους πολίτες, λειτουργικά ικανούς σε μία σύγχρονη κοινωνία και οικονομία.
- Την ανησυχία για τις πολύ χαμηλές επιδόσεις του συστήματός μας στο παγκόσμιο χωριό, όπως αυτές διαπιστώνονται μέσα από διάφορες μελέτες (βλέπε για παράδειγμα τις μετρήσεις του PISA).
- Τον προβληματισμό για τους λόγους που οι προσπάθειες για «εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις» ή αλλαγές εδώ και δεκαετίες δεν εφαρμόζονται ή δεν ολοκληρώνονται.
- Τη φιλοσοφία της ΕΕ για το Σχολείο του 21ου αιώνα (Europe, 2020), όπως αυτή εξειδικεύτηκε στο «Νέο Σχολείο» το 2010 για την Ελλάδα.

Το 2010 το Υπουργείο Παιδείας επένδυσε στην ποιότητα της εκπαίδευσης με την πολιτική πρόταση του Νέου Σχολείου, η οποία συγκροτεί μια συνολική, ποιοτική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και λαμβάνει υπόψη τη φιλοσοφία της ΕΕ για το Σχολείο του 21ου αιώνα (Europe, 2020). Η πρόταση του Νέου Σχολείου συγκροτήθηκε σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ και Έλληνες και Ευρωπαίους παιδαγωγούς και επιστήμονες (από τη Φιλανδία, τη Σκωτία, την Αγγλία, την Κύπρο) και αποτελεί ένα συνολικό σχέδιο για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση που, ενδεικτικά:

- Ξεκινά από το Νηπιαγωγείο και επανακαθορίζει τον ρόλο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών (2011).
- Αντιμετωπίζει τα διαχρονικά προβλήματα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος: μεγάλη «ύλη», συσσώρευση γνώσεων, κυριαρχία του ενός και μοναδικού βιβλίου, διεκπεραιωτικός ρόλος των εκπαιδευτικών.
- Εισάγει τον θεσμό του Ενιαίου Αναμορφωμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος στα Δημοτικά με διεύρυνση υποχρεωτικού ωραρίου (επιπλέον 50 διδακτικές ώρες το μήνα), με Ξένες Γλώσσες, Τέχνες και Πληροφορική, με ομίλους μαθητών για κοινωνικές δράσεις.
- Συντάσσει και εφαρμόζει Νέα Προγράμματα Ξένων Γλωσσών από την Α΄ Δημοτικού με στόχο την πιστοποίηση από το Σχολείο για τις ξένες γλώσσες.
- Συντάσσει και εφαρμόζει Νέα Προγράμματα Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών από την Α΄ Δημοτικού με στόχο την πιστοποίηση από το Σχολείο.
- Θεσπίζει και εφαρμόζει τα Πρότυπα-Πειραματικά Σχολεία με έμφαση στην πνευματική άμιλλα και την αριστεία, στοχεύοντας στο να αποτελέσουν αυτά τα φωτεινά παραδείγματα του Δημόσιου Σχολείου.
- Επιχειρεί βαθιές τομές στην Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση.

- Ολοκληρώνεται με ένα σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, που απελευθερώνει το Λύκειο από τα «εξεταστικά του δεσμά» και δίνει πολλαπλές και εναλλακτικές επιλογές στο μαθητή.
- Θεσπίζει και εφαρμόζει πιλοτικά την Αυτοαξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας, αναβαθμίζοντας τον Σύλλογο Διδασκόντων και τη Σχολική Μονάδα και επενδύοντας στην ποιότητα.
- Επενδύει στους εκπαιδευτικούς με την Εθνική Στρατηγική για την Επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών, όλων των ειδικοτήτων και βαθμίδων (Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, 2010).
- Θεσπίζει και υλοποιεί τον θεσμό της «Αριστείας και Καινοτομίας στην Εκπαίδευση» με τη συμμετοχή εκατοντάδων εκπαιδευτικών και σχολείων.

Τα Νέα Προγράμματα Σπουδών για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση στοχεύουν στην εσωτερική ποιοτική μεταρρύθμιση και βασίζονται σε κεντρικές αρχές της ΕΕ για το Σχολείο του 21^{ου} αιώνα, όπως:

- Επικέντρωση των Προγραμμάτων της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης στα ουσιώδη της μάθησης- και στη σύνδεση των επιμέρους διδακτικών-μαθησιακών αντικειμένων.
- Ανάπτυξη των περιεχομένων της διδασκαλίας-μάθησης σε μορφωτικά αποτελέσματα/ενέργειες/δραστηριότητες για την απόκτηση μορφωτικών αξιών, γνώσεων και δεξιοτήτων.
- Αξιοποίηση πολλαπλών μέσων διαμόρφωσης νοημάτων και επικοινωνίας (προφορικών, έντυπων, εικονικών, ψηφιακών και πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπιδράσεων).
- Προγράμματα Σπουδών με σαφήνεια στους στόχους, προσανατολισμένα στην εκπαιδευτική πράξη, ανοικτά στις συνεχείς εξελίξεις, συνεχώς ανανεούμενα και ευέλικτα ώστε να αναπροσαρμόζονται στις ανάγκες των μαθητών, και στη χρήση πολλαπλών πηγών.

Το σημερινό Λύκειο είναι το πλέον αναποτελεσματικό της τελευταίας εικοσαετίας. Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα, σε θεσμικό και λειτουργικό επίπεδο, είναι το Ενδοσχολικό Απολυτήριο. Μέχρι πέρσι, το Απολυτήριο ήταν μερικά Εθνικό και μερικά Ενδοσχολικό. Από φέτος θα είναι για όλους τους μαθητές Ενδοσχολικό. Πρόκειται για μια σοβαρή οπισθοδρόμηση σε σύγκριση με τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, όπου το Απολυτήριο είναι πλήρως Εθνικό.

Βασικοί άξονες μετασχηματισμού και εκσυγχρονισμού του Νέου Λυκείου:

- Σχέδιο Νόμου για το Νέο Λύκειο (2010), που στηρίχτηκε στις κατευθύνσεις της ΕΕ για το Σχολείο του 21^{ου} αιώνα (Europe 2020) και προέκυψε από τον διάλογο που διεξήχθη στα πλαίσια Διακομματικής Επιτροπής (2012) της Βουλής των Ελλήνων.
- Εθνικό Απολυτήριο, όπως άλλωστε συμβαίνει και στις ομόρροπες χώρες της Ευρώπης.
- Ανασχεδιασμός των Τμημάτων Προσανατολισμού κυρίως στη Γ' Λυκείου.
- Ενίσχυση του Τεχνολογικού Λυκείου σ' όλο το περιεχόμενό του, ώστε εκτός των άλλων, να εκλογικευτεί και η πλασματική πανεπιστημιακή ζήτηση.
- Επαναφορά της Τράπεζας Θεμάτων διαμορφωμένης όμως με λογική, σύνεση και επαγγελματισμό.
- Η Ερευνητική Εργασία, που αποτελεί μία σοβαρή καινοτομία στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα του Λυκείου, να διδάσκεται από επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς και να μην αποτελεί καταφύγιο κάλυψης ωραρίου.

Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (Ε.Ε.Κ.)

Η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση στηρίζει την Ανάπτυξη και προετοιμάζει τους νέους για την είσοδό τους στην ενεργό επαγγελματική και κοινωνική ζωή και γι' αυτό η σύνδεσή της με το εργασιακό και αναπτυξιακό περιβάλλον είναι απαραίτητη.

Μερικές από τις βασικές πολιτικές για την αναβάθμιση της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στη χώρα μας θα πρέπει να είναι: α) Η ενίσχυση του ρόλου του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο Γυμνάσιο, β) Ο προσδιορισμός των ειδικοτήτων του Τεχνολογικού Λυκείου κυρίως με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας και ο καθορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων, γ) Η ανάπτυξη Προγραμμάτων Σπουδών συμβατών με τα εθνικά πρότυπα «Επαγγελματικών Περιγραμμάτων», δ) Η δυνατότητα επαγγελματικής ανέλιξης μέσω της συνέχισης της εκπαιδευτικής τους πορείας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Απαιτείται επίσης η πρακτική αναγνώριση της αξίας και της αποτελεσματικότητας του θεσμού της μαθητείας στο εργασιακό περιβάλλον. Όπως αποδεικνύεται, τα Συστήματα Μαθητείας έχουν μεγάλης κλίμακας αντίκτυπο στην προώθηση της απασχόλησης των νέων, αποτελούν δε σημαντικό λόγο για τα χαμηλά επίπεδα ανεργίας των νέων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Τα Προγράμματα Μαθητείας διευκολύνουν τη μετάβαση από το Σχολείο (ή άλλο περιβάλλον μάθησης) στην εργασία και ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ Κυβερνήσεων, Κοινωνικών Εταίρων, Εργοδοτών και Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Η ανάπτυξη και λειτουργία ενός Συστήματος Μαθητείας, το οποίο θα λειτουργεί με το δυϊκό σύστημα μπορεί να προσφέρει στους νέους μας τη δυνατότητα απόκτησης δεξιοτήτων για άμεση επαγγελματική αποκατάσταση.

Διοίκηση, Οργάνωση, Στελέχωση, Προγραμματισμός, Αξιολόγηση & Επιμόρφωση

Ο συγκεντρωτικός του χαρακτήρας, οι παθογένειες και η αναποτελεσματικότητα του Συστήματος Διοίκησης της Εκπαίδευσης αποτελούν βασικούς παράγοντες για τις χαμηλές επιδόσεις του εκπαιδευτικού μας συστήματος και τους αργούς ρυθμούς προσαρμογής του στις σύγχρονες απαιτήσεις. Ο μετασχηματισμός του θα πρέπει να βασίζεται στις αρχές της αποκέντρωσης, της υπευθυνότητας, της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της ποιότητας και της οικονομικότητας.

Σε επίπεδο Μεσοπρόθεσμου Σχεδιασμού η αποκεντρωτική προοπτική θα πρέπει να στοχεύει σε περαιτέρω ενίσχυση του επιτελικού ρόλου της ΚΥ του Υπουργείου Παιδείας, σε αποκέντρωση αρμοδιοτήτων του και σε ανάδειξη όλων των περιφερειακών υπηρεσιών του σε φορείς τοπικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Απαραίτητη είναι η ενίσχυση των μηχανισμών εποπτείας, η ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των πόρων και ενός συστήματος λογοδοσίας και δημοσιοποίησης των οικονομικών πεπραγμένων.

Η επανεξέταση του σχολικού χάρτη της χώρας, αποτελεί αναγκαιότητα για την αναβάθμιση της ποιότητας στη Δημόσια Εκπαίδευση. Απαιτούνται Σχολεία εύρωστα, που εξασφαλίζουν τις απαιτούμενες υποδομές αλλά και τον απαραίτητο αριθμό μαθητών, ώστε να λειτουργούν παιδαγωγικά και να εφαρμόζουν άρτια το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών και το Ωρολόγιο Πρόγραμμα.

Προτείνεται, μεταξύ άλλων, η αναδιοργάνωση, ο εξορθολογισμός, η ενίσχυση και ο συντονισμός του συστήματος επιστημονικής – παιδαγωγικής καθοδήγησης και στήριξης του εκπαιδευτικού έργου και η σύσταση νέας, ενιαίας δομής καθοδήγησης και υποστήριξης για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας (Νομού).

Οι αρχικές σπουδές και ο τρόπος πιστοποίησης των «εν δυνάμει» εκπαιδευτικών θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι αυτοί διαθέτουν επαρκή επιστημονική, παιδαγωγική, διδακτική και επαγγελματική κατάρτιση και υπευθυνότητα για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις απαιτήσεις της σύγχρονης σχολικής πραγματικότητας. Η απάντηση στο ερώτημα “ποιον εκπαιδευτικό χρειάζεται το σχολείο μας;” είναι αυτή που πρέπει να προσδιορίσει τον τρόπο προετοιμασίας και επιλογής. Είμαστε άρα σαφείς στη θέση μας ότι οι όλοι οι διορισμοί θα πρέπει να γίνονται με κριτήριο την επιλογή των αρίστων για τις ανάγκες της Δημόσιας Παιδείας.

Στην κατεύθυνση αυτή απαιτείται ο ανασχεδιασμός της αρχικής Επαγγελματικής και Παιδαγωγικής Κατάρτισης των Εκπαιδευτικών. Η τάση που παρατηρείται στην ΕΕ είναι η άνοδος του επιπέδου πιστοποιημένων προσόντων για τους Εκπαιδευτικούς από το πανεπιστημιακό πτυχίο στον μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται, επίσης, στις διαδικασίες πιστοποίησης του «καταρτισμένου» Εκπαιδευτικού, οι οποίες διεξάγονται υπό την εποπτεία του κράτους. Θα πρέπει να εξεταστούν λύσεις πέραν των προβλέψεων του ν.3848/10 (ΑΣΕΠ, Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας).

Η διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου επιμόρφωσης/επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών πρέπει να περιλαμβάνει, στο πλαίσιο μιας Εθνικής Στρατηγικής για την Επιμόρφωση, την ανάπτυξη συστημάτων 1) Διάγνωσης Επιμορφωτικών Αναγκών, 2) Σχεδιασμού και Πιστοποίησης των Επιμορφωτικών Προγραμμάτων 3) Υλοποίησης των Επιμορφωτικών Προγραμμάτων υπό το Ι.Ε.Π. και με λειτουργία συντονιστικής δομής σε κάθε Περιφερειακή Δ.Ε., 4) Αξιολόγησης και επικύρωσης των Προσόντων αυτών θα γίνεται από τον αρμόδιο φορέα Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.), 5) Παρακολούθησης της εφαρμογής των γνώσεων – Συμβουλευτικής και Καθοδηγητικής υποστήριξης, 6) Ολικής ποιότητας, που περιλαμβάνει τη διαρκή αξιολόγηση όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση πρέπει να δίνει έμφαση στις διαδικασίες Αυτοαξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου (ΑΕΕ) και στον διαμορφωτικό παιδαγωγικό και ανατροφοδοτικό της χαρακτήρα, να συνδέεται με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, όπως περιγράφονται στα Νέα Προγράμματα Σπουδών, να συνδέεται με δράσεις αναβάθμισης στην Οργάνωση και τη Διοίκηση του Σχολείου, να συνδέεται με την επιλογή στελεχών, να έχει περιγραφικό χαρακτήρα σε ότι αφορά τις δεξιότητες, ικανότητες και του έργου του Εκπαιδευτικού στην τάξη.

Για την επιλογή των Στελεχών Εκπαίδευσης πρέπει να ακολουθούνται ενιαίες πρακτικές διαφάνειας, αντικειμενικότητας και αξιοκρατίας για όλα τα επίπεδα και με κριτήρια επιστημονικά -τυπικών προσόντων, εμπειρίας και επαγγελματικής ανάπτυξης, προηγούμενης αξιολόγησης και προσωπικότητας- δομημένης συνέντευξης. Βάση μπορεί να αποτελέσει το σύστημα του Ν.3848/10, το οποίο καταξιώθηκε, αφού σχεδόν εκμηδενίστηκαν για πρώτη φορά οι προσφυγές και δεν αποδοκίμαστηκε κατά την

εφαρμογή του ούτε από τις Εκπαιδευτικές Ομοσπονδίες, που είχαν καταγγείλει όλα τα προηγούμενα.

Σύστημα Πρόσβασης – Κολέγια

Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ, που συνιστούν την Ανώτατη Εκπαίδευση, αλλά και κάθε Οργανισμό που παρέχει εκπαίδευση σε Μεταλυκειακό Επίπεδο. Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ανάγκη να συνδεθεί με αναβάθμιση της παιδευτικής λειτουργίας του Λυκείου, με μείωση των εξεταστικών διαδικασιών και με την ένταξη νέων μορφών αξιολόγησης στη Λυκειακή βαθμίδα για το σύνολο των υποψηφίων, καθώς και με την ουσιαστική συμμετοχή των ΑΕΙ στη θέσπιση κριτηρίων εισόδου και του αριθμού των εισακτέων. Αυτά μπορούν να επιτευχθούν αν η διαδικασία εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έπεται της απόκτησης του Εθνικού Απολυτηρίου, κατά τα διεθνή πρότυπα, η δε εισαγωγή στα ΑΕΙ γίνεται με βάση τον βαθμό του Εθνικού Απολυτηρίου και τον βαθμό σε ένα μικρό αριθμό μαθημάτων (από 3 έως 5), τα οποία καθορίζονται από το Τμήμα στο οποίο επιθυμεί να εισαχθεί ο υποψήφιος. Επιπλέον, απαιτείται η σοβαρή διερεύνηση εναλλακτικών συστημάτων πρόσβασης στα προγράμματα σπουδών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, για ηλικιακά μεγαλύτερους πολίτες.

Θεμέλιο όμως και προϋπόθεση οποιασδήποτε προσπάθειας για τη δημιουργία ενός νέου, σοβαρού και αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου στον χώρο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι η αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος, ώστε να καταστεί δυνατή η λειτουργία μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών Πανεπιστημίων. Η πολυετής και αξιόπιστη λειτουργία μη-κερδοσκοπικών Κολεγίων στην Ελλάδα, που ανήκουν σε ιστορικούς εκπαιδευτικούς οργανισμούς, όσο και η Ελληνική Χορηγία, που τα τελευταία χρόνια έχει επενδύσει άνω του ενός δισεκατομμυρίου ευρώ στον Πολιτισμό και στη Γνώση στην Ελλάδα (Ιδρύματα Ωνάση, Νιάρχου, κ.α.), παρέχουν ισχυρά εχέγγυα για τη μελλοντική επιτυχία ενός αναγνωρισμένου από το ελληνικό Δημόσιο Μη-Κερδοσκοπικού Πανεπιστημίου, που θα έχει αμοιβαία επωφελή σχέση άμιλλας και συνεργασίας με τα Δημόσια ΑΕΙ. Η αναθεώρηση αυτή θα ανοίξει τον δρόμο για να μπου κανόνες σοβαροί και αυστηροί σε όλο το φάσμα της Μη Κρατικής Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης, οι οποίοι και θα διασφαλίσουν ένα υψηλό επίπεδο παρεχόμενων γνώσεων και εν γένει υπηρεσιών.

ΑΕΙ – Έρευνα – Καινοτομία

Στο πεδίο της ανώτατης εκπαίδευσης, η διακυβέρνηση διακρίνεται στην εσωτερική (ιδρυματική) και στην εξωτερική (συστημική) διακυβέρνηση των ΑΕΙ.

Σχετικά με την εξωτερική διακυβέρνηση προτείνεται το ΥΠΕΘ να εγκαταλείψει την οπτική του ΑΕΙ ως εποπτευόμενης δημόσιας υπηρεσίας και να μετεξελιχθεί σε επιτελικό όργανο, που λαμβάνει στρατηγικού τύπου αποφάσεις, σχεδιάζει δε και εφαρμόζει τις πολιτικές που θα στηρίξουν τις αποφάσεις αυτές. Παράλληλα, το ΕΣΥΠ αναδιοργανώνεται, διευρύνεται ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της ΑΔΙΠ και αναγνωρίζονται θεσμικά και αναλαμβάνουν ρόλο εισηγητικό και γνωμοδοτικό προς το ΥΠΕΘ, το ΕΣΥΠ και την ΑΔΙΠ η Σύνοδος Πρυτάνεων των Πανεπιστημίων και η Σύνοδος των Προέδρων ΤΕΙ.

Η ισχύουσα σήμερα νομοθεσία, σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση των ΑΕΙ καθιστά, με σαφή και απόλυτο τρόπο, βασική πηγή εξουσίας τους ακαδημαϊκούς δασκάλους, καθιστά το ΑΕΙ σε μεγάλο βαθμό αυτοδιοικούμενο και αυτοκαθοριζόμενο, θεσπίζει το ολιγομελές των σωμάτων διοίκησης και λήψης αποφάσεων, προβλέπει όργανα και δομές, που προωθούν την ακαδημαϊκή αξιολόγηση, την κοινωνική λογοδοσία και τον ουσιαστικό έλεγχο με εσωτερικές και εξωτερικές διαδικασίες. Ο θεσμός των Συμβουλίων Ιδρυμάτων (ΣΙ) είναι διεθνώς δοκιμασμένος και αναντικατάστατος. Γι' αυτό, όλες ανεξαιρέτως οι αρμοδιότητες που τους αποστέρησε η σημερινή κυβέρνηση πρέπει να αποκατασταθούν, ενώ θα πρέπει να υπάρξει νομοθετική πρόνοια ούτως ώστε να μπορούν να εκλέγονται ως μέλη των ΣΙ επιφανείς προσωπικότητες από τον επιχειρηματικό κόσμο, διακεκριμένοι επαγγελματίες καθώς και άνθρωποι των Γραμμάτων και των Τεχνών.

Ο σημερινός ιστός της Ανώτατης Εκπαίδευσης και της Έρευνας είναι αποτέλεσμα μιας μαζικής ποσοτικής διεύρυνσης, της οποίας η αναγκαιότητα δεν εδράζεται σε στέρεα ακαδημαϊκά ή αναπτυξιακά κριτήρια. Χρειάζεται, τώρα περισσότερο από ποτέ, καλά τεκμηριωμένη αναδιάρθρωση του χάρτη των ΑΕΙ της χώρας λαμβανομένου υπόψη ότι στην Ευρώπη ο κανόνας είναι να λειτουργεί ένα Ίδρυμα ανά ένα εκατομμύριο κατοίκους. Ο αναγκαίος ορθολογικός ανασχεδιασμός της οργάνωσης και χωροθέτησης των Ιδρυμάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης και της Έρευνας πρέπει να πραγματοποιηθεί με βάση προεκπονηθείσα άρτια μελέτη, με ουσιαστική διαβούλευση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων σε πνεύμα ειλικρίνειας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης, καθώς και με την απόλυτη και καθολική τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων εφαρμογής, των όποιων τελικών αποφάσεων ληφθούν από την Πολιτεία.

Οι προτάσεις μας για τα ΑΕΙ συμπεριλαμβάνουν:

- Άρση της ισχύουσας ταύτισης Τμήματος και Πτυχίου για να διευκολυνθεί η επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων και να επιτευχθεί επάρκεια επιστημονικού δυναμικού σε όλο το φάσμα των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας.
- Σχεδιασμός προγραμμάτων προπτυχιακών σπουδών, που θα στοχεύουν στη σύνδεση με τις διεθνείς επιστημονικές και εκπαιδευτικές εξελίξεις και με την αγορά εργασίας.
- Καθιέρωση και της αγγλικής ως γλώσσας διδασκαλίας σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, προκειμένου η Ελλάδα να προσελκύσει φοιτητές από μια ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, αλλά και να μπορέσει να προσφέρει στους Έλληνες φοιτητές τη «διεθνοποίηση κατ' οίκον».
- Συνεχής περιοδική εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών, των διδασκόντων και των Ιδρυμάτων και πιστοποίηση όσων προγραμμάτων σπουδών πληρούν κριτήρια τεθέντα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, από μια ισχυρή ΑΔΙΠ .
- Επανεξέταση του θεσμού του δωρεάν χορηγούμενου συγγράμματος και ενίσχυση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, ηλεκτρονικών και μη.
- Τα ΑΕΙ να πάψουν να είναι εστίες βίας και παρανομίας, να γίνουν ελκυστικά και λειτουργικά για όλες τις συνιστώσες της ακαδημαϊκής κοινότητας, με ανάθεση της φύλαξής τους σε ειδικό σώμα.

Οι διαδικασίες εκλογής μελών ΔΕΠ πρέπει να διέπονται από την ακαδημαϊκότητα, την αξιοκρατία και την διαφάνεια. Το σύστημα ΑΠΕΛΛΑ, παρά το βραχυχρόνιο και ελλιπές της εφαρμογής του, συνέβαλε στο εν μέρει αδιάβλητο των διαδικασιών αλλά και στην

εξωστρέφεια της ελληνικής ακαδημαϊκής κοινότητας. Πρέπει να επανέλθει σε βελτιωμένη μορφή.

Το μαζικό, δημόσιο Ελληνικό πανεπιστήμιο, όπως στις χώρες της ΕΕ, πρέπει να καταστεί συνώνυμο - λόγω ακριβώς του μεγέθους του, και της οργανωτικής του πολυπλοκότητας - με τη σύγχρονη διαχείριση, λειτουργική και χρηματοοικονομική και να διοικείται από άριστα καταρτισμένα στελέχη. Συγκεκριμένα, πιστεύουμε ότι: α) Η διαρκής και πολύμορφη επιμόρφωση του υπάρχοντος διοικητικού προσωπικού είναι πρωταρχικής σημασίας, β) η παρουσία υψηλού επιπέδου στελεχών είναι απαραίτητη για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της διοικητικής λειτουργίας των Ιδρυμάτων, γ) η προώθηση μιας προγραμματισμένης και καλά σχεδιασμένης κινητικότητας του Διοικητικού Προσωπικού σε προσεκτικά επιλεγμένα ΑΕΙ του ευρωπαϊκού και διεθνούς χώρου καθώς και η επίσκεψη και μεταφορά τεχνογνωσίας έμπειρων στελεχών από το εξωτερικό θα αποφέρει άμεσα θετικά αποτελέσματα.

Προτείνεται η χρηματοδότηση των ΑΕΙ να γίνεται με συνολικό ποσό, ο δε προϋπολογισμός κάθε Ιδρύματος να διαμορφώνεται με απόφαση των αρμοδίων οργάνων του. Η ενιαία διαχείριση όλων των πόρων του ΑΕΙ, ανεξαρτήτως πηγής χρηματοδότησης, με το ίδιο πλαίσιο, από τα ίδια όργανα και με τις ίδιες διαδικασίες είναι ζωτικής σημασίας για τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των οικονομικών πόρων του. Στην κατεύθυνση αυτή, η ίδρυση και ενεργοποίηση του ΝΠΙΔ που προβλέπεται στον Ν. 4009/2011 αποτελεί αδήριτη, επιτακτική και επείγουσα ανάγκη. Προτείνουμε το βασικό επίπεδο χρηματοδότησης ανά ίδρυμα να καθορίζεται κυρίως από αντικειμενικές παραμέτρους. Προτείνουμε η έρευνα να χρηματοδοτείται σε τακτική βάση, σε ύψος που καθορίζεται κυρίως με βάση παραμέτρους που σχετίζονται με τις ερευνητικές επιδόσεις του ΑΕΙ, οι οποίες αποτιμώνται από την ΑΔΙΠ μέσω του συστήματος αξιολόγησης. Παράλληλα, θα πρέπει να αναπτυχθεί από τα ΑΕΙ η άντληση δωρεών από την επιχειρηματική κοινότητα καθώς και από φυσικά πρόσωπα. Απαραίτητη προς τούτο είναι η νομοθέτηση ισχυρών φορολογικών κινήτρων.

Προκειμένου να λειτουργήσει σωστά ένα σύστημα αξιολόγησης, που θα καθορίζει τη χρηματοδότηση του κάθε ΑΕΙ, πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο ενός κεντρικού σχεδίου για την τριτοβάθμια εκπαίδευση που να περιέχει τους εθνικούς στόχους, τα μέτρα για την επίτευξή τους, τους δείκτες για την παρακολούθησή του, τους εγγυημένους πόρους για την πραγματοποίησή του. Κάθε ίδρυμα πρέπει να εξειδικεύσει αυτό το σχέδιο με ένα εγγυημένο επιχειρησιακό σχέδιο που να καλύπτει επιμέρους προτεραιότητες, τρόπους βέλτιστης εκμετάλλευσης των διαθεσίμων του, έλεγχο του αριθμού εισακτέων και της διαδικασίας εισαγωγής και εκπαίδευσης των φοιτητών, καθώς και καθορισμό της μέγιστης αποδεκτής διάρκειας σπουδών.

Η θεσμική σύνδεση και ουσιαστική αξιοποίηση του επιστημονικού δυναμικού του ελληνισμού της διασποράς, των κοινοτήτων των Ελλήνων, ανά τον κόσμο, θεωρούμε ότι θα έπρεπε να αποτελεί μέλημα του Ελληνικού κράτους εδώ και πολλές δεκαετίες, ίσως από συστάσεώς του. Οπωσδήποτε θα έπρεπε να αποτελεί τμήμα μιας διαχρονικής εθνικής πολιτικής για την Παιδεία. Η συμμετοχή του επιστημονικού δυναμικού του ελληνισμού της διασποράς στη σύνθεση των Συμβουλίων Ιδρύματος επιβεβαιώνει την παραπάνω θέση μας.

Η Ελληνική έρευνα και το σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης απαιτείται να συμβάλλουν καθοριστικά στην δημιουργία ενός νέου, εντάσεως γνώσης αναπτυξιακού προτύπου που θα εξασφαλίζει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της χώρας. Υπενθυμίζουμε

ότι η αποκατάσταση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας αποτελεί απαραίτητο όρο για την ανάκτηση της εθνικής της κυριαρχίας και της συλλογικής της ευμάρειας.

Σε αυτό το πλαίσιο προκρίνουμε:

- Την εθνική χρηματοδότηση στην εφαρμοσμένη έρευνα, και όχι μόνο στις λειτουργικές ανάγκες των ερευνητικών κέντρων της χώρας, με ιδιαίτερη έμφαση σε αυτά τα ερευνητικά πεδία που κρίνονται ως τα πλέον υποσχόμενα για την ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας.
- Την παροχή θεσμικής ευελιξίας σε μέλη ΔΕΠ και σε ερευνητές ούτως ώστε να μπορούν να εκμεταλλευτούν εμπορικά, με την υιοθέτηση των πιο πρόσφορων επιχειρηματικών σχημάτων, τα αποτελέσματα της ερευνητικής τους δραστηριότητας.
- Τον σχηματισμό του επαρκούς ανθρώπινου κεφαλαίου, από τα ΑΕΙ της χώρας, μέσα από προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα που να καλύπτουν με επάρκεια το πλήρες φάσμα της παραγωγικής διαδικασίας όλων των διαπιστωμένα κρίσιμων κλάδων της ελληνικής οικονομίας.

Τα ελληνικά ΑΕΙ πρέπει να έχουν ουσιαστική συμμετοχή στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, χωρίς αισθήματα μιζέριας και εξαρτησιακών συμπλεγμάτων. Προς τούτο, θα πρέπει να προχωρήσουμε σε εξειδίκευση και ενσωμάτωση στο ελληνικό Ακαδημαϊκό Σύστημα βασικών ευρωπαϊκών κατακτήσεων, όπως αναγνώριση και συγκρίσιμα πτυχία στον Ευρωπαϊκό χώρο, ενιαίο σύστημα διδακτικών μονάδων, μηχανισμοί αξιολόγησης και διασφάλισης ποιότητας των Ιδρυμάτων, έκδοση κοινών πτυχίων.

Στόχος δεκαετίας θα μπορούσε να είναι η σημαντική βελτίωση της θέσης των ελληνικών Πανεπιστημίων σε διεθνώς αποδεκτές λίστες ταξινόμησης.

Δια Βίου Μάθηση – Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων

Με τη Δια Βίου Μάθηση μπορούμε να πετύχουμε τη διασύνδεση της γνώσης με την απασχόληση και την επαγγελματική ένταξη καθώς και την ενίσχυση της ιδιότητας του πολίτη στη σύγχρονη εθνική και παγκόσμια κοινωνία.

Η στρατηγική για τη Δια Βίου Μάθηση βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: α) Δικτύωση, β) Προγραμματισμός, γ) Διασφάλιση Ποιότητας και δ) Αναγνώριση και πιστοποίηση προσόντων.

Η Γενική εκπαίδευση ενηλίκων περιλαμβάνει όλες τις οργανωμένες μαθησιακές δραστηριότητες, που απευθύνονται σε ενηλίκους και στοχεύουν στον εμπλουτισμό γνώσεων, στην ανάπτυξη και βελτίωση ικανοτήτων και δεξιοτήτων, στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη, καθώς και στην άμβλυση των μορφωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Με δεδομένη τη διαφοροποίηση και την πολυπλοκότητα της ζωής, οι μαθησιακές ανάγκες, τόσο οι προσωπικές όσο και οι κοινωνικές, βρίσκονται πολύ συχνά πέρα από το πλαίσιο της κατάρτισης, που σχετίζεται με την απασχόληση.

Είναι πολύ σημαντικό να δοθεί έμφαση στην παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών στα κοινωνικά στρώματα που τις χρειάζονται, με στόχο την άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Μέσα από θεσμούς συνεχούς ενημέρωσης, υποστήριξης και συμβουλευτικής, κάθε ενήλικας πρέπει να έχει ανοικτή

πρόσβαση τόσο στα Ιδρύματα του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, ΙΕΚ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας), όσο και σε όλους τους θεσμούς του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης.

Είναι αναγκαία η ολοκλήρωση της εφαρμογής και η διεύρυνση του θεσμικού πλαισίου για τη Δια Βίου Μάθηση που θεσπίστηκε με το ν.3879/2010 και το οποίο προβλέπει διευρυμένες αρμοδιότητες για τις Περιφέρειες και τους Δήμους της χώρας.

Σημαντικό βήμα στη νέα στρατηγική για τη Διά Βίου Μάθηση στη χώρα μας αποτελεί η θεσμοθέτηση και η ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάπτυξης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (NQF) στη βάση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, το οποίο θα είναι αντιστοιχισμένο και εναρμονισμένο με το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων (EQF) με στόχο τη διευκόλυνση της μετακίνησης και την αναγνώριση των προσόντων των εργαζομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.